

MEDENÎ KANUNA GÖRE ANA BABANIN ÇOCUĞU YETİŞTİRME GÖREVİ

Doç. Dr. Emine AKYÜZ *

Bu incelememizde eski hukuk sistemlerinden Roma ve Cermen Hukukunda çocuğun korunması sorununa kısaca değindikten sonra Medenî Kanunumuza göre ana babanın çocuğu yetiştirme hak ve görevi üzerinde duracağız. Yeri geldikçe İsviçre Medenî Kanununda bu konuda yapılan değişikliklere de değineceğiz.

A. Eski hukuk sistemlerinde çocuğun yetiştirilmesi görevi :

Eski devirlerde çocukla ilgilenen tek kurum ailedir. Esasen çocukları yetiştirme ana babanın hem doğal hem ahlâkî hak ve görevidir. Ancak ailenin bu görevi yerine getirebilmesi tarihin her devrinde onun bünyesine ve toplum içindeki yerine bağlı olmuştur. Örneğin Roma ve Cermen toplumlarında aile kendi içine kapanmış durumdadır. Bu toplumlarda aile müşterek ve otokratik bir ekonomi teşkilâtı anlamını da taşımaktadır.¹

Ailenin sıkı ve sert bir disiplinle idare edildiği bu toplumlarda baba otoritesi ve kan bağına saygı esastır. Bu nedenler aileyi gerçek bir korunma yeri yapmış, devletin yardımına ihtiyaç açıkça ortaya çıkmamıştır.

Bundan başka bu devirde aile dokunulması caiz olmayan bir tabu niteliğini de taşıdığından devletin baba evindeki çocuğun korunması ile ilgilenmesi düşünülemezdi. Gerek Roma'da gerek Cermenler'de aile reisinin çocuklar üzerindeki hâkimiyeti sınırsızdı.

(*) Eğitim Yönetimi ve Plânlaması Bölümü Öğretim Üyesi.

(1) Weiss, Hans : Das Pflegekinderwesen in der Schweiz, Diss., Zürich 1920, s. 4.

Bununla beraber bu iki hukuk sistemi arasında bazı farklar da bulunmaktadır.

Roma Hukukuna göre, ana babanın çocuk üzerinde müşterek velâyet hakkı değil, sadece babanın sınırsız hâkimiyet hakkı vardı. Bu hâkimiyete çocuklardan başka Pater Familias'ın (aile babası) ailesine dahil olan her birey tabi idi. Pater Familias bakımından Patria Potestas'ın (baba hâkimiyeti) kullanılışında çocuğu, torunu ve torununun çocuğu arasında fark yoktur.

Roma Hukukunda babanın çocukları üzerindeki hâkimiyet hakkının sınırları da çok genişti. Aile babası çocuklarını satabilir dövebilir, bir uzvunu kesebilir, hatta öldürebilirdi. Pater Familias kullandığı yetkilerden dolayı Devlete değil, ancak tanrısına ve kendi vicdanına karşı sorumlu idi.²

Pater Familias'ın aile çocukları üzerindeki hâkimiyet hakkı özel bazı nedenlerle sona ermediği sürece çocuğun yaşına bakılmaksızın aile babasının ölümüne kadar devam ederdi.³

Pater Familias'ın bu hakkı giderek sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırma ilkönceleri din kuralları ile yapılmış, sonraları bu alanda imparator emirnameleri çıkarılmıştır. Örneğin yeni doğan çocukların terkedilmeleri, çocuğu satma ve öldürme hakkı kurallarla düzenlenmiştir. Bununla beraber, Roma Hukukunda hâkimiyet hakkının tamamen kaldırılması hiçbir zaman söz konusu olmamıştır.⁴

Cermen Hukukunda, ise çocuk üzerindeki hâkimiyet «Munt» (ev hâkimiyeti) kavramı ile ifade edilmekte idi.

Bu hukuk düzeninde de ev reisi çocuğun hayatı ve ölümü hakkında karar vermek yetkisine sahiptir.⁵ Ev reisi çocuğu istediği şekilde tedip edebilir, satabilir ve onun işgücünden istediği ölçüde yararlanabilir. Buna karşı ev reisi çocuğu korumak, dışa karşı tem-

(2) VON LINGENTHAL - D KARL. E. ZACHARIA: Geschichte des griechisch-römischen Rechts, Aalen 1955, s. 103; KARLOWA O: Römische Rechtsgeschichte, Leipzig 1910, s. 79 vd.

(3) KAISER, Max: Römisches Privatrecht 6. Aufl., München 1968, s. 233 vd.

(4) KAISER, age., s. 233.

(5) VON SCHWERIN, C. Freiherrn - THIEME, Hans: Grundzüge der deutschen Rechtsgeschichte, 4. Aufl., Berlin - München 1959, s. 18 vd.

sil etmek ve onun mallarını idare etmekle yükümlüdür. Ancak o çocuk mallarına verdiği zarardan dolayı sorumludur.⁶

Cermen Hukukunda babanın hâkimiyeti Roma Hukukundaki gibi sürekli değildir. Çocuk kendi geçimini bağımsız olarak sağlayabilecek duruma geldiğinde ayrı yaşama hakkını elde eder ve baba hâkimiyetinden kurtulurdu.⁷

Görülüyor ki Cermen Hukukunda, baba hâkimiyeti daha doğru deyimle ev hâkimiyeti (Munt) Roma Hukukunun aksine çocuğun güvenliği kavramının etkilerini yansıtmıştır. Esasen «Munt» kavramı koruma ve kayırma (Schutz und Schirm) anlamını da içermektedir.

Bundan başka Cermen Hukukunda Roma Hukukuna nazaran büyük bir fark daha göze çarpmaktadır. Cermenler'de babanın çocuk üzerindeki sınırsız hâkimiyeti çocuğun sippeye (soy topluluğu) kabulü ile değişikliğe uğramaktaydı. Sippeye kabul anından itibaren çocuk hak ehliyetine sahip olmakta ve babanın yetkileri sınırlanmaktaydı.

Böylece Cermen Hukukundaki velâyet hakkı kavramı ile modern hukuktaki velâyet hakkı arasında bir bakıma benzerlik vardır denilebilir.

B. Modern Hukuk Sistemlerinde :

Aileden başka, toplumun da çocuğun korunması konusunda sorumluluğu bulunduğu bilincine ancak geçen asırda varılabilmektedir. Bu konuda tabii hukuk anlayışı ve Fransız Devrimi etkili olmakla birlikte, İsviçreli pedagog Pestalozzi'nin çabalarından sonra batı toplumları bu alandaki sorumluluklarını anlamaya başlamışlardır.

Öte yandan, çocuğu korumak hak ve görevine sahip aile hızlı bir sosyal gelişme ve değişme sonucunda bizzat kendisi devletin yardımı ve korunmasına muhtaç bir kurum haline gelmiştir. Zayıflayan, küçülen veya parçalanmış aile kurumunun tek başına ço-

(6) BRUNNER Von Heinrich : Grundzüge der deutschen Rechtsgeschichte, 8. Auf. München und Leipzig 1930, s. 229.

(7) HUBER, Eugen : System und Geschichte des Schweizerischen Rechtsgeschichtes, IV. Band, Basel 1893, s. 483 vd.

cuğu koruyamadığı, onun korunması işinde tüm toplumun sorumluluk taşıdığı anlaşılmıştır. Zamanla sosyal devlet anlayışının gelişmesi de çocuğun korunması alanındaki gelişmeleri kuvvetle etkilemiştir.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarından sonra artık devletin çocukların korunması ile ilgilenmesi zorunlu hale gelmiştir.

Bütün bu gelişmeler sonucunda, devlet aile karşısındaki tutumunu değiştirmiştir. Yukarıda Roma ve Cermen Hukukları ile ilgili olarak belirttiğimiz gibi, ana baba ve çocuklar arasındaki ilişkileri din ve ahlâk kuralları düzenlemekte idi. Hukuk kurallarının mevcut olduğu yerlerde bile devletin müdahale hakkı yoktu. Halbuki bugün ailenin dokunulmazlığı söz konusu değildir. Ana baba çocuklarının yetiştirilmesine ilişkin olarak devlete karşı sorumludur. Devlet te, ana babanın kusurlu veya kusursuz olarak görevlerini yerine getirmemeleri halinde çocuğu korunmasız bırakamaz.

Bu gelişmeler sonucunda özel hukuk alanında velâyet hakkının mahiyetinde önemli bir değişme olmuştur. Roma ve Cermen Hukuklarındaki baba hâkimiyeti kavramı katılığını yavaş yavaş kaybetmiştir. Bu iktidarın her şeyden önce çocuğun yararına bir yetiştirme ve koruma görevi olduğu ve bu doğrultuda kullanılması gerektiği fikri hâkim olmuştur. Giderek velâyet hakkının çocuğun yararına bir kurum olduğu görüşü tamamen yerleşmiştir.

Modern hukuk sistemlerinde velâyet hakkı aile bireylerinin bağımsızlığı ilkesinden ve modern hukuktaki sosyal ve fikirsel gelişmelerden esinlenerek eski katılığını tamamen kaybetmiştir. Alman, İsviçre ve Türk Medenî Kanunları bu gelişmelerin son aşamasını teşkil etmişlerdir. Çünkü adı geçen kanunlara göre, ana babanın velâyet hakkının muhteva ve kapsamını çocuğun doğal korunma ihtiyacı tayin eder. Velâyet hakkı ilk plânda ana babanın çocuğu koruma ve yetiştirme görevi olarak kabul edilir ve bu görevin karşısında da çocuğun kendisinin yetiştirilmesini isteme hakkı bulunur.

Kanun koyucu, ana babanın çocuğa karşı olan sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamak için onlara düşen hak ve görevleri açık bir şekilde belirlemiştir. Bununla beraber bu düzenleme tüm ayrıntıları kapsayacak nitelikte değildir. Kanun velâyet hakkına sahip bulunan ana babaya kararlarında büyük bir serbesti ta-

nıdır. Çünkü ayrıntılı düzenleme, hayat ilişkilerinin çok çeşitli olması nedeniyle mümkün değildir. Ancak ana baba kanunun kendilerine tanıdığı serbestiyi çocuğun yararına olarak kullanmak zorundadırlar. Aksine bir tutum ve davranış halinde devlet hâkim aracılığı ile müdahalede bulunarak, çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır.

İsviçre kanunkoyucusu daha 1907'lerde velâyet hakkını düzenlerken iki hususa özellikle dikkat etmiştir. a) eğitsel görevlerini yerine getirebilmeleri için ana babaya gerekli hakları vermek, b) bu hakların çocuğun zararına kullanılmasını önlemek. Bu haklar ana babaya kendilerine düşen ağır görevler nedeniyle verilmiştir.

Modern hukuk düşüncesine göre velâyet, ana babanın çocuklarına karşı doğal olarak yükümlü oldukları görevleri yerine getirebilmeleri için sahip oldukları yetki ve görevlerden ibaret ve yalnızca çocuğun korunması ve eğitilmesi amacını güden bir kurumdur.

C. Medenî Kanunumuza göre velâyetin özellikleri :

1 — Velâyet kamu düzenine ilişkin bir haktır.

Ana baba ve çocuklardan meydana gelmiş aile velâyet hakkı nedeniyle toplum içinde özel bir hâkimiyet nüvesi teşkil eder. İşte bu nedendir ki velâyet hakkını düzenleyen maddeler kamu düzenine ilişkin hükümlerdir.⁸

Kamu düzenine ilişkin bir hak ve görev olması nedeniyle velâyet hakkından vazgeçilemeyeceği gibi, bunun hak sahibinin isteği ile hâkim tarafından kaldırılması mümkün değildir. Fakat, velâyet hakkı sahibinin, velâyetin kaldırılmasını istemesi, onun çocuğa karşı görevlerini yerine getirmekten aciz olduğu anlamını taşımaktaysa, hâkim Medenî Kanunun 272 ve devamındaki maddelerine göre çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır.⁹ Velâyetin kaldırılmasına ana baba rıza göstermiş olsa bile hâkim kanunî şartların bulunup bulunmadığını incelemek zorundadır.

(8) HEGNAUER, Cyril : Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Bd. II. Abtl. I, Teilband 1. Das eheliche Kindesverhältnis, Bern 1964, Art. 273, Nr. 10.

(9) EGGER, A. : Das Familienrechts, 2. Abtl., Die Verwandtschaft, Zürich 1943, Art. 173, Nr. 5.

2 — Velâyet ana babaya kararlarında geniş serbesti verir.

Ana babanın çocuklarına karşı duyduğu doğal sevgi, çocuğun korunması ve güvenliği için etkili bir garanti sayılabilir. Kanun koyucu bu sevgiyi nazara alarak ana babaya çocuğa ilişkin kararlarında büyük bir serbesti tanımıştır. Ana baba kendi hak ve görevlerinin sınırları içinde çocuğa ve hâkime hesap vermek zorunda değildir. Ancak, ana baba kusurlu veya kusursuz kararlarıyla çocuğun güvenliğini tehlikeye düşürürlerse hâkim resen veya ilgililerin talebi üzerine müdahale eder (MK md. 272 vd.) «Ana baba her ne kadar velâyeti vesayetin aksine olarak resmî makamın rey ve iştiraki olmaksızın kullanır ve Medenî Kanun ana babanın bu bağımsızlığını belirtmekte ise de (MK. md. 268, 269/I, 278) çocuğun güvenliği ana babanın haklarının üstündedir. Çocuğun güvenliği tehlikede olduğu taktirde artık bu haklar söz konusu olamaz, velâyetin arkasında da devletin yüksek denetimi ve vesayeti yer almaktadır».¹⁰

3 — Velâyet bölünemez bir bütündür.

Velâyet hakkı çocuğun şahsına ve mallarına özen gösterilmesini amaçlayan bir takım hak ve görevlerin bütünüdür. Bu hak ya tam olarak mevcuttur ya da tam olarak kaldırılır. Bunun sonucu olarak velâyetin kapsadığı hak ve görevler ana baba arasında bölünmez. Yani çocuğun şahsına ihtimam ana babadan birine, mallarını idare de diğerine bırakılamaz.

Velâyet hakkının bölünmezliği, onun sınırlandırılmayacağı anlamına gelmez. Ana babanın görevlerine aykırı davranmaları nedeniyle çocuk korunmaya muhtaç hale düşerse, hâkim çocuğun korunması için gerekli tedbirleri alır (MK. md. 272 vd.). Bununla beraber, koruma tedbirleri ile velâyet hakkının kapsadığı tüm hak ve görevler ana babadan alınarak velâyeti onlarda bırakmak kanımızca haklı sayılamaz. Velâyet hakkı mahiyeti gereği bir görev, bir fonksiyondur. Ana babanın elinden bu fonksiyonu yerine getirebilmeleri için gerekli olan bütün vasıtaları alırsak, artık velâyet hakkından söz etmek mümkün olmaz. Fakat yukarıda da belirttiğimiz gibi, yetki ve görevler bir bütün teşkil etmelerine rağmen, bu bütünün münferit bazı parçalarını çocuk koruma tedbirleri gereğince almak mümkündür.

(10) EGGER, Agkomm., Art. 273, Nr. 6.

4 — Velâyet hakkı değişken bir kapsama sahiptir.

Velâyet hakkının muhtevası ve sınırlarını bu hakkın amacı belirler. Eğitimin nihai amacı çocuğu ve genci yaşama en iyi biçimde hazırlamaktır. Bu nedenle ana baba velâyet hakkını o şekilde kullanmalıdırlar ki, çocuk rüşt yaşını tamamladığında, bağımsız olarak kendi kendini idare edebilir ve kendi yararlarını koruyabilir duruma gelsin. Başka bir deyişle, çocuk reşit olunca, ana babasının yardımına gerçekten ihtiyacı kalmamasın.¹¹

Ancak bu amaca 18 yaşın bitimi ile birden ulaşılmaz. Ana baba çocuklarını yavaş yavaş böyle bir amaca doğru götürürler. Çocuk, ana babanın rehberliğinde geliştikçe onun bu rehberliğe gereksinimi azalır. Bu nedenle ana baba çocuğun arzusuna ve fikirlerine yaşı ilerledikçe daha çok önem vermelidirler.

Nitekim Medenî Kanunumuzda bu hususu nazara alan hükümler yer almıştır (MK. md. 393/I, 382/II, 397/II, 283, 284).

Yeni İsviçre ve Alman Medenî Kanunları çocuğun kendini ilgilendiren kararlara katılmasına özellikle önem vermişlerdir. Örneğin yeni İsviçre Medenî Kanunu'nun 301. mad. I. fıkrasına göre «ana baba, çocukla ilgili gerekli kararları temyiz kudretine sahip çocuğun karara katılma yetkisi saklı kalmak üzere alırlar». Aynı maddenin II. fıkrasına göre «çocuğa, kendi yaşantısını düzenlemeye uygun bir özgürlük verilmeli ve önemli sorunlarda mümkün olduğu ölçüde fikri dikkate alınmalıdır».

Alman Medenî Kanunu'nun velâyete ilişkin hükümleri değiştirilirken çocuğun kararlarından ve eylemlerinden sorumlu bir kişi olarak yetişmesi prensibi üzerinde önemle durulmuştur. Örneğin, «14 yaşını bitiren mümeyyiz çocuğun bir ameliyata rıza göstermesi; meslek ve çalışma hayatına hazırlanmasını sağlamak amacıyla, mümeyyiz çocuğa eğitileceği mesleğin seçimi kararına katılma yetkisinin verilmesi, kendi kazandığı para üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilmesi gibi.¹²

(11) HEGNAUER, agkomm., Art. 273, Nr. 8.

(12) FROMMANN, Matthias: Die Wahrnehmung der Interessen minderjähriger im Vormundschafts bzw. familiengerichtlichen Erkenntnis Verfahren der freiwilligen Gerichtsbarkeit, Diss., Berlin 1977, s. 13 vd.

D. Velâyet hakkının sahibi :

Velâyet hakkı, reşit olmayan çocukla ilgili kararları verebilme yetkisini ifade eder.¹³ Ayrıca, çocuğun bakımı, eğitimi, hukuki işlemlerde temsili ve mallarının idaresi için gerekli olan hukukî temeli sağlar (MK, md. 262, 266, 268, 278 vd.). Bu nedenle velâyet hakkı ancak medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olan kişilere ait olabilir. Nitekim İsviçre Medenî Kanunu'nun yeni 296. md. II. fıkrası açık olarak, hacir altına alınmış ana ve babanın velâyet hakkını hâkim kararı ile birlikte kanundan dolayı kaybedeceğini açıkça belirtmiştir.

1. Ana baba :

Velâyet hakkı ana baba ve çocuk arasındaki nesep ilişkisinin bir sonucudur. Bu nedenle Medenî Kanunumuza göre ancak ana baba velâyet hakkına sahip olabilir. Diğer kişiler, örneğin büyük ana ve babanın velâyet hakkı söz konusu olamaz.¹⁴

Velâyet hakkı yalnız ana babaya ait olduğu için bir çocuğun velâyete tabi olması ancak onun ana babasının veya bunlardan birinin sağ ve medenî hakları kullanma ehliyetine sahip olmasına bağlıdır.¹⁵ Bunlar ölmüş, medenî hakları kullanma ehliyetini kaybetmiş veya velâyet her ikisinden de nez edilmiş ise, çocuk artık velâyet altında bulunamaz. Medenî Kanunun 354. maddesi, velâyet altında bulunmayan her küçüğe bir vasi nasbolunur» dediği için, herhangi bir nedenle ana babasının velâyeti altında bulunmayan bir küçüğe vasi tayin edilir.

a. Evli ana baba :

Kanunun sistematigi bizi önce evli ve birlikte aynı çatı altında yaşayan ana babanın velâyet hakkını yani çocuğu eğitime görevini incelememizi gerektirmektedir.

aa) Birlikte yaşayan ana baba :

Ana babanın velâyet hakkına sahip olabilmesinin en önemli şartı, yukarıda da belirttiğimiz gibi çocuk ve ana baba arasında ne-

(13) Bundesblatt 1974 II 70.

(14) Yg. HGK. 9/6. 1965 E. 2/127, K. 242 (İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi, sayı 59, s. 4166).

(15) HEGNAUER, agkomm., Art. 273, Nr. 36.

semp ilişkisinin bulunmasıdır. Nesep ilkah ve doğumla meydana gelen biyolojik bir olaydır. Fakat nesebin zorunlu olarak biyolojik bir bağa dayanması gerekmez.¹⁶

Kan bağına dayanmasa da, evlât edinme yolu ile nesep ilişkisi kurulabilir.¹⁷

Velâyet hakkı nesep ilişkisine dayandığından evlilik esnasında babalık karinesinin çürütülmesi ile (MK. md. 242 vd.), babanın velâyet hakkı sona erer. Bu takdirde ana tek başına velâyet hakkının sahibi olarak kalır. Ancak böyle bir durumda çocuğun korunmasına ilişkin MK. md. 272 ve devamındaki tedbirlerden birinin alınması gerekli olabilir. Çünkü, baba yani koca çocuğu ailede istenmeyen yabancı bir unsur olarak görebileceğinden çocuğun güvenliği tehlikeye düşebilir.¹⁸

Kanunun hiçbir yerinde ana babanın bağımsız ve eşit olarak velâyet hakkına sahip olacaklarına dair açık bir hüküm yoktur. Ancak 263. mad. I. fıkrası, ana babanın evliliğin devamı esnasında velâyeti birlikte kullanacaklarından söz etmektedir. Bununla beraber bu maddenin kanunun bütünü içindeki yerinden, «velâyetin kullanılması» terimi ile velâyet hakkı sahibinin düzenlendiği sonucunu çıkartmaktayız. Nitekim 264. madde, velâyet tevdi edildiği takdirde, bunun sahibinin kim olacağını düzenlemiştir.¹⁹ Bu nedenle 263. maddenin sadece velâyetin kullanılmasını düzenlediği söylenemez.

Ana babadan her ikisi de velâyet hakkına doğumdan itibaren sahip olurlar. Yani bunlardan hiç biri bu hakkı diğerinden almadığı gibi, aslında diğerine ait olan bir hakka iştirak etmiş de değildir. Velâyet hakkına birlikte sahip olmak ve birlikte kullanmak evlilik hukukundan doğan yükümlülüklerin de zorunlu bir sonucudur. Çünkü evlenme aktinin yapılması ile eşler evlilik birliği ile birbirlerine bağlanmışlardır. Bundan sonra eşler birbirlerine karşı

(16) Nesep çeşitleri ve tasnifi hakkında bkz. İNAN, Ali Naim Çocuk Hukuku, İst. 1968, s. 105 vd.

(17) Evlât edinme hakkında bkz. SELAHATTİN, Sulhi Tekinay, Türk Aile Hukuku, İst. 1978, s. 421 vd.

(18) JORIO, Timo: Der Inhaber der elterlichen Gewalt nach dem neuen Kindesrecht Zürich 1977, s. 101.

(19) MK md. 264: Karı kocadan birinin vefatı halinde velâyet sağ kalana ve boşanma halinde çocukların tevdi edildiği tarafa ait olur.

birliğin mutluluğunu müştereken temin ve çocukların iâşe ve terbiyesine beraberce ihtimam etmek hususlarını borçlanmış olurlar (MK. md. 151/II).

Medenî Kanunumuza göre kural olarak ana baba velâyet hakkını birlikte kullanırlar. Baba gibi ana da velâyetten doğan bütün hak ve yetkilere sahiptir.

Velâyetin birlikte kullanılması, ana babanın çocuğun eğitim ve öğretimini anlaşarak birlikte yönetecekleri anlamına gelir. Ana baba önemli hususlarda birbirinin fikrini soracak, ondan sonra kesin kararı verecektir.

Ana baba birlikte kullanmadan doğan yetkilerini aynı doğrultuda kullanmak durumundadırlar. Bu nedenle eğitim prensipleri üzerinde olduğu kadar acil ve bir kez alınacak kararlar bakımından da ana babanın anlaşmış olmaları gerekir. Bu da, mahiyet itibariyle olmasa da, muhteva itibariyle velâyet hakkının sınırlanması sonucunu doğurur.

Velâyetin birlikte kullanılması konusunda ana baba arasındaki eşitlik mutlak değildir. Ana babanın anlaşmamaları halinde birinin son kararı vermesi içap eder. Ailenin mahremiyetini gözönünde tutan kanun koyucu son kararı vermek hakkını babaya tanımıştır. (MK. md. 263/II). Ancak bu hüküm kadın erkek arasındaki eşitlik ilkesine aykırıdır gerekçesi ile uzun zamandan beri eleştirilmektedir.²⁰

Kanunumuzun kaynağı olan İsviçre Medenî Kanunu değiştirilirken bu eleştiriler dikkate alınarak babanın reyine üstünlük tanıyan 274. maddenin II. fıkrası kaldırılmıştır.²¹ Böylece İsviçre Medenî Kanunu ana baba arasındaki eşitlik durumunu daha da güçlendirmiştir. Anlaşmama halinde babanın reyine üstünlük tanınması ana baba arasındaki eşitliği önemli ölçüde azaltmaktaydı. Çünkü bu durumda anaya sadece danışmanlık rolü düşmektedir. Artık bundan böyle eşler Art. 159/II ZGB gereğince birliğin mutluluğu ve çocukların iâşe ve terbiyesi için müştereken ve anlaşarak hareket etmek zorundadırlar. Gerektiğinde doktor, psikolog, eğitimci gibi uzmanların fikirlerine veya gençliğin eğitimi ve ihtimamı için

(20) EGGGER, agkomm, Art. 274, Nr. 4.

(21) HEGNAUER, agkomm, Art. 274, Nr. 21; Bundesblatt 1974 II 72;

görevlendirilmiş resmî danışmanlık kurumlarına başvuracaklardır (Art. 302/III ZGB). Fakat yeni İsviçre Hukukunda ana babanın anlaşmaması halinde resmî makamların müdahalesini öngören veya onlara müracaatı zorunlu kılan herhangi bir hüküm yoktur. Bununla beraber, eşler sürekli olarak bu konuda tartışma ve anlaşmazlık durumuna düşüyorlarsa bu onların evlilik birliği karşısındaki görevlerinin ihlâli anlamına gelebilir. Bu taktirde hâkim 169 ZGB gereğince karıkocaya ihtarda bulunabilir. Bundan başka çocuğun güvenliği ana babanın anlaşamamaları nedeniyle tehlikeye düşerse vesayet makamları gerekli koruma tedbirlerini alabilirler.

bb) Müşterek hayatın kaldırılması, ayrılık ve boşanma durumunda :

MK. 162. maddesi gereğince karı koca ayrı mesken edinmişler ve artık aynı evde yaşamıyorlarsa ana baba ve çocuklar arasındaki ilişkilerin nasıl düzenleneceği konusu tartışmalıdır.²³

Yeni İsviçre Medenî Kanunu bu konuya açıklık getirmiştir. Yeni maddeye göre, hâkim velâyeti duruma göre ana babadan birine tevdi edebilir (Art. 297/II ZGB). Kanunkoyucu bu hükmü koyarken, birarada aynı çatı altında yaşamayan ana babanın velâyet hakkını müştereken çocuğun güvenliğine uygun şekilde kullanamayacakları düşüncesinden hareket etmiştir.²⁴ Bununla beraber hâkim velâyeti ana babadan birine vermek yerine, velâyete dokunmayarak sadece bakım hakkını da tevdi edebilir. Çünkü yeni metin (Art. 297/II) velâyeti tevdi eder» değil, «.... edebilir» ifadesini kullanmıştır.²⁵

Boşanmadan sonra ise velâyet hakkı çocukların tevdi edildiği tarafa geçer (Md. 264).²⁶

(22) HEGNAUER, Cyril : Grundriss des Kindesrechtes Bern 1982, s. 136 vd. HENKEL, Hans : Elterliche Gewalt (in das neue Kindesrecht) Bern 1977, s. 91.

(23) Bu konudaki tartışmalar için bkz. Akyüz, Emine : Medenî Kanuna Göre Müşterek Hayatın Tatili, Ayrılık ve Boşanmada Çocuğun Korunması (Basılmamış, Doç. Tezi Mart 1980), s. 44 vd.; HEGNAUER, agkomm. Art. 274 ZGB, W. 30 vd.

(24) Bundesblatt 1974 II 71.

(25) krş. SCHNEIDER, B. - TOUR, P. : Kindesrecht Zürich, 1977, s. 60.

(26) Geniş bilgi için bkz. AKYÜZ, agt. s. 60 vd.

Boşanma kararı ile velâyet kendisine verilmiş olan eşin ölümlü, boşanmaya karar veren hâkimin müdahalesi olmaksızın velâyet hakkının hayatta kalan eşe geçmesi sonucunu doğurmaz. Bu konuda hâkimin karar vermesi gerekir. Hâkim velâyeti hayatta kalan eşe vermeyerek çocuğa vasi tayin edebilir.²⁷ Eşler anlaşarak hâkimin kararını değiştiremezler. Ancak hâkim MK. 149. maddesine göre resen veya ana babanın talebi ile gerekli değişiklikleri yapabilir.

b. Evli olmayan ana baba :

aa) Ana :

Evlilik dışı çocukla anaları arasındaki hukukî nesep ilişkisi doğumla birlikte kurulur (MK. md. 290/1).

Şu halde çocuğun hukukî anasına bağlanabilmesi için ananın çocuğu tanımasına veya mahkemece analık kararı verilmesine ihtiyaç yoktur. Ancak ana çocuk üzerinde kanundan dolayı velâyet hakkına sahip olamaz. Hâkim velâyeti anaya verebileceği gibi, çocuğu vesayet altına da koyabilir (MK. md. 311). Keza hâkim çocuğa kayyım da tayin edebilir. Ancak kayyımın vazifesi geçicidir. Kayyım, hernekadar babalık davası açmak için tayin edilirse de, kayyımın buradaki görevi, MK. 353. maddesi gereğince tayin edilen kayyım göre daha geniştir. Kayyım tıpkı bir vasi gibi, çocuğun korunması ve yetiştirilmesine ilişkin gerekli her türlü kararı alabilir.

Yeni İsviçre Medenî Kanunu bu hükmü değiştirmiştir. Adı geçen Kanunun yeni 298. maddesinin I. fıkrasına göre, çocuk doğduğu andan itibaren ananın velâyetine tabi olur. Ancak bunun için ananın reşit ve mümeyyiz olması gerekir.

bb) Baba :

Medenî Kanunumuzun 291. maddesine göre evlilik dışı çocuğun hukukî anlamda babası tanıma veya babalık davası sonunda

- (27) BGE 86 II 328; Yg. 2. HD, E. 7775/K. 91, T. 10.1.1953 (YAZICI-ATASOY: Şahıs, Aile ve Miras Hukukunda Yargıtay Tatbikatı, s. 590, Nr. 1039.)
 (28) Tanıma ve Babalık davası hakkında bilgi için bkz. İNAN, age., s. 180 vd.; TEKİNAY age. s. 476 vd.

verilen hüküm ile belli olur.²⁸ Ancak çocuk ile baba arasındaki ne-
sep ilişkisi kurulsa bile baba kendiliğinden velâyet hakkına sahip
olmaz. Bunun için hâkimin kararı gereklidir.

Yeni İsviçre Medenî Kanunu'na göre, ana küçük, hacir altına
alınmış veya ölmüş ise, hâkim velâyet hakkını çocuğun yararına
uygun bulduğu takdirde babaya tevdi edebilir. Ancak doktrinde,
anaya velâyet hakkını tekrar vermek ihtimali varsa, velâyetin ba-
baya verilmemesi görüşü benimsenmiştir.²⁹

2. Üvey ana baba :

Hukuk sistemimizde üvey ana veya babaya velâyet hakkı tanı-
mamıştır. Ancak, eşlerden biri, diğerinin evlilik birliğine getirdiği
müşterek olmayan çocuk veya çocukların yetiştirilmesine yardım-
cı olmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük MK. 151. maddesinin III.
fıkrasından doğmaktadır. Bu hükme göre karı koca birbirine sa-
datat ve yardım ile yükümlüdür.³⁰ Bu yükümlülüğü yeni İsviçre
Medenî Kanunu 299. maddesinde açıkça tesbit etmiştir. Adı geçen
hükme göre, eşlerden biri diğerinin evlilik birliğine getirdiği ço-
cukların yetiştirilmesine yardımcı olmak ve velâyetin kullanılma-
sında onu temsil etmekle yükümlüdür. Burada söz konusu olan
yardım yükümlülüğü tamamlayıcı (komplementärer) nitelikte bir
yükümlülüktür. Daha çok çocuğun eğitimine yardımcı olmak üze-
re düşünülmüştür. Tamamlayıcı olma niteliği şu zorunluluğun da
bir sonucudur: Kural olarak ana baba velâyeten doğan görevlerin
gerektirdiği fonksiyonları paylaşırken, müştereken hareket etmek
ve birbirini tamamlamak suretiyle çocuğun uyumlu bir şekilde ge-
lişmesini garanti altına almak zorundadırlar. Yardım görevi uygun
şekilde yerine getirilecektir. Bu nedenle, üvey ana veya babadan
velâyetin öz ana baba tarafından müştereken kullanılmasında ol-
duğu gibi kapsamlı ve sınırsız bir yardım beklenmemektedir. Üvey
ana veya babanın hukukî durumunun ikinci derecede olma niteliği
özellikle temsil yetkisinde ifadesini bulmaktadır. Üvey ebeveyn bu
yetkileri öz ana babanın velâyete ilişkin asli hakkından almaktadı-
r. Velâyet hakkına sahip tarafın bu üstünlüğü özellikle temsilin

(29) HEGNAUER, Kinderecht, s. 133 vd.

(30) BGE 46 II 56; BGE 42 II 503; Ueberwasser, Bernhard August: Die
rechtliche Bedeutung des Stiefkindsverhältnisses, Diss. Basel 1965,
s. 148.

mümkün olmadığı hallerde daha da belirgindir. Örneğin küçüğün evlenmesine, kazaî rüşt ile reşit kılınmasına, evlat edinilmesine, rıza göstermek yetkisi velâyet hakkına sahip olan öz ana veya babaya aittir. Çünkü bu haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı olan yani devredilmesi mümkün olmayan haklardır.³¹

İsviçre hukuk doktrininde, üvey ana veya babaya tanınan bu yetkilerin geri alınıp alınamayacağı hususu da tartışılmıştır. Genellikle temsil yetkisinin geri alınamayacağı ileri sürülmektedir. Böyle bir geri almaya gerek kanunun 299. maddesinin açık hükmü gerek evlilik hukukundan doğan yükümlülükleri düzenleyen hükümler engeldir (md. 159, 160). Çünkü bu yetki evlilik birliğinin mahiyetinden doğmaktadır ve ona bağlıdır. Keza aynı şekilde böyle bir yetkinin üvey ana veya babaya üstü örtülü veya açık biçimde, genel veya somut olarak devri de gereksizdir.

Fakat üvey ana veya babanın temsil yetkisi şartların gerektirdiği takdirde ve ölçüde söz konusudur .

Çocuğu temsil eden üvey ana veya baba değil, velâyet hakkına sahip olan öz ebeveynidir. Bu nedenle velâyet hakkı sahibi herhangi bir nedenle hakkını kullanamayacak durumda ise, üvey ebeveyn onu temsil eder. Esasen bu husus uzmanlar komisyonunda açık bir şekilde belirtilmiş ve madde 1971 tarihli ön tasarıda bu şekilde kalemeye alınmıştır.³² Velâyet hakkı sahibinin velâyeti kullanamayacak durumda olmasına şu örnekler verilebilir: Velâyet hakkı sahibi olan öz ana veya baba hastahanedeyken yatmakta iken çocuğun okul karnesinin imzalanması, önemli bazı kararların derhal verilmesi gerekebilir.

Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi, asıl velâyet hakkı sahibi öz ebeveynidir, diğeri onu sadece velâyetin kullanılmasında temsil yetkisini haizdir.

İsviçre Medenî Kanunu üvey ana veya baba tarafından çocuğun evlât edinilmesini kolaylaştırmak suretiyle, üvey çocuğun aile ile hukukî ve fiilî bakımdan bütünleşmesini, aileyi benimsemesini kolaylaştırmıştır (Art. 264/III ZGB).

(31) ÜBERWASSER, agt., s. 146.

(32) Vorentwurf II vom 8-10 1971 des ZGB.

D. Velâyet hakkının muhtevası :

Biz burada yalnızca ana babanın çocuğu eğitime ve temsil etme görevleri üzerinde duracağız :

1 — Çocuğun bakımı, ve eğitimi :

Ana baba çocuğun güvenliğini gözönünde tutarak onun bakımını yetiştirilmesini ve eğitimini yürüteceklerdir (MK. md. 264). Medenî Kanunumuzun 264. maddesinin II. fıkrasında çocuğun yetiştirilmesi ve terbiye edilmesinin amacı hakkında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla beraber geniş anlamda yetiştirilmeden amacın Medenî Kanunumuza göre de çocuğun beden, fikren ve ruhen sağlıklı ve dengeli bir şekilde gelişmesine ihtimam göstermek olduğu söylenebilir. Eğitimin amacı çocuğu yaşama en iyi biçimde hazırlamaktır. Bu nedenle, ana baba çocuğu o şekilde yetiştirmelidirler ki, o rüşt yaşını tamamladığında, kendi kendini idare edebilir, kendi yararlarını koruyabilir hale gelsin. Yani çocuğun velâyet hakkına gerçekten ihtiyacı kalmamasın.

Ana baba çocuğu yetiştirirken, yaşamını düzenlemekte olgunluk düzeyine uygun bir serbesti tanınmalıdır. Örneğin, boş zamanlarını değerlendirme, meslek seçiminde, mümkün olduğu ölçüde çocuğun fikirleri sorulmalıdır. Bu husus yeni İsviçre Medenî Kanunu'nda açıkça öngörülmüştür (Art. 301/II ZGB).

Çocuk, yetiştirme görevlerinin sınırları içerisinde ana babasına karşı itaat etmekle yükümlüdür.

Ana baba çocuğun ikamet edeceği yeri tayin yetkisine sahiptir. Bu konuda da ana baba çocuğun güvenliğini ve fikirlerini gözönünde tutmalıdır. Çocuğun güvenliği, hiç değilse zorunlu öğrenim çağının sonuna kadar öz aile ocağında yetiştirilmesini gerektirir. Hatta velâyet hakkı sahibi, evliliğin sona ermesinden sonra tekrar evlenirse, yeni evliliğin devamı için tehlike teşkil etmediği sürece çocuğu kendi ailesi yanında barındırmalıdır.³³ Aile ocağında barındırılması mümkün olmadığı takdirde, çocuk, güvenliğine uygun aile veya kuruma yerleştirilmelidir (MK. md. 283, 284). Ana baba gereksiz yere çocuğun ikamet etmekte ve yetiştirilmekte olduğu yeri

(33) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 141.

değiştiremezler. Böyle bir yerleştirmede kardeşlerin bir arada yetişmesi kuralı dikkate alınmalıdır.

Çocuk, kanunî sebep olmadıkça ana babadan alınamaz (MK. md. 262/I). Bu hak ana babanın doğal hakkı ve aynı zamanda da onların çocuğun şahsına özen gösterebilmelerinin şartıdır. Ana baba bu hukukî himayeden, çocuğun kendilerinden haksız bir şekilde alınması halinde yararlanırlar. Eğer çocuk onlardan kanun hükmü, mahkeme kararı veya idarî makamın tedbir kararı gereğince alınıyorsa, ana baba çocuğun himayesini isteyemez.

Ana baba çocuklarını tedip hakkına sahiptir (MK. md. 267). Fakat ana baba bu hakkını çocuğun eğitimi ve yetiştirilmesi için gerekli olduğu ölçüde kullanacaktır. Çünkü bu hak çocuğa verilerek istenen terbiyenin yerine getirilmesini sağlayan ailevî bir müeyyidedir.³⁴ Tedip hakkının kapsamına çocuğu istenilen terbiye düzeyine getirmek için kullanılacak her türlü vasıtalar girer. Ancak bunlar çocuğun bedensel, fikirsel ve ruhsal yararlarına zarar vermemelidirler.

Yeni İsviçre Medenî Kanunu tedip hakkından söz etmemektedir. Çünkü, eğitim ve yetiştirme kavramı içinde esasen tedip de mündemiçtir.³⁵

Ana baba kural olarak çocuğu yetiştirme görevini şahsen yerine getirmelidir.³⁶ Ancak, onların çocuğun yaş ve eğitimlerine ve kendi şartlarına göre üçüncü kişilerin yardımına ihtiyaçları vardır. Çünkü çocuğun yetiştirilmesi günün ekonomik ve sosyal şartlarına uygun olarak ana babayı bazı güç sorunlar karşısında bırakır. Böyle bir sorun karşısında onlar danışman olarak öğretmen, eğitimci ve benzerlerinden yararlanabilirler. Keza artık bugün çocuğun eğitimi görevi sadece ana babaya ait değildir. Bu göreve okul, resmî veya kamuya yararlı kurumlar da önemli ölçüde iştirak etmektedirler. Bu kurumların çocuğun eğitimine katkıda bulunabilmeleri için ana baba ile işbirliği yapmaları gerekir. Bu hususu yeni İsviçre Medenî Kanunu 302. maddesinin III. fıkrasında açıkça belirtmiştir. Bu hükme göre, ana baba, çocuğun eğitimi amacı ile, okul ve şartlar gerektirdiğinde gençliğe yardım amacı ile kurulmuş res-

(34) İNAN, age., s. 130.

(35) Bundesblatt 1974 II 77.

(36) GROB, Hans : Das Recht des Kindes auf die Fürsorge der Eltern, Diss., Zürich 1912, s. 14.

mî veya kamuya yararlı kurumlarla işbirliği yapmakla yükümlüdür. Kanunkoyucu, bu hükmü koyarken, bu gibi kurumların görevlerini ancak ana babanın işbirliği olduğu takdirde yerine getirebilecekleri gerçeğini gözönünde tutmuştur. Ancak, işbirliği, ana babanın bu kurumların çocuğa ilişkin her türlü kararını eleştirisiz kabul etmeleri ve gerçekleşmesine çalışmaları anlamına gelmez. Ana baba gerektiğinde, bir öğretmenin çocuğa zararlı olabilecek davranış ve kararlarına karşı koyabilmelidir.³⁷ Okul ve gençliğe yardım kurumlarının faaliyetlerine karşı ana babanın ilgisiz kalması çocuğun güvenliğini tehlikeye düşürebilir.

2 — Çocuğun mesleki eğitimi :

Çocuk ancak mesleki eğitim sayesinde kendine ve topluma yararlı hale gelebilir. Bu bakımdan çocuğun mesleki eğitimi çok önemlidir. Mesleki eğitim çocuğun hem ekonomik bakımdan bağımsız olmasını sağlar hem de onun üzerinde ahlâkî bakımdan terbiyevî etkiye bulunur.³⁸

Çocuğun hangi meslekte eğitileceği hususunda karar verme yetkisi ana babaya aittir (MK. md. 265). Ancak ana baba karar verirken çocuğun yeteneklerini ve eğilimini dikkate almak zorundadırlar.

3 — Çocuğun temsili :

a. Ana baba tarafından çocuğun temsili :

Reşit olmamış küçüğün medenî hakları kullanma ehliyeti yoktur (MK. md. 14). Çocuğu temsil yetkisi velâyet hakkına sahip bulunan ana babaya aittir. (MK. md. 268). Ana baba temsil yetkisini birlikte kullanırlar. Fakat ana baba arasında herhangi bir konuda fikir birliği sağlanamazsa babanın reyî tercih edilir (MK. md. 269). Esasen bu kurala dayanarak üçüncü kişiler muameleleri baba ile yaparlar. Aynı sebepten dolayı, çocuğu temsilen muameleyi ana yapıyorsa iyiniyetli üçüncü kişiler babanın rızasının mevcut olduğu varsayımından hareket edebilirler. Bununla beraber iyi niyet iddia-

(37) Bundesblatt, 74 II 77.

(38) MÜLLER, Hulda : Das staatliche Eingreifen in der elterlichen Rechte zum Schutz der Person des Kindes, Diss, Zürich 1923, s. 276; HEGNAUER, agkomm., Art. 276, Nr. 3.

sında bulunabilmek için somut olayın özelliklerine göre gerekli ihtimamın gösterilmiş olması gerekir (MK. md. 3/II).³⁹

Velâyetin, tek başına anaya ait olduğu hallerde ve normal günlük ihtiyaçların giderilmesi için yapılan muamelelerde, yani ananın evlilik birliğini temsil yetkisi sınırları içinde, ana temsil yetkisini tek başına kullanabilir.⁴⁰ Bundan başka babanın askerlik iş ve benzeri nedenlerle devamlı yokluğu veya başka bir engelin bulunduğu ve işin gecikmesinde tehlike olan hallerde ana bağımsız olarak çocuğu temsil edebilir.⁴¹

Medenî Kanununun 269. maddesine göre, vesayet altındaki çocuğun temsiline ilişkin hükümler velâyet altındaki çocuğun temsiline de uygulanır. Fakat çocuğun ana baba tarafından temsili ile vasi tarafından temsili arasında bazı farklar da bulunmaktadır. Şöyleki ana baba vesayet mahkemelerinin iştiraki olmaksızın çocuğu temsilen her türlü muameleyi yapabilirler. Medenî Kanununun 405 ve 406. maddelerinde sayılan işleri yaparken vasinin sulh ve asliye mahkemelerinden izin almasına ilişkin hükümler ana baba hakkında uygulanmaz. Bununla beraber ana baba da MK. 392. maddesinde sayılan yasak tasarrufları yapamaz, yani çocuğun malını bağışlayamaz, vakıf yapamaz, çocuk namına kefalette bulunamaz.⁴² Keza ana baba temsil yetkisini kullanırken çocuğun güvenliği ilkesinden hareket etmek zorundadırlar.⁴³

Medenî Kanununun 271. maddesine göre, çocuk ile ana baba arasında örneğin ana babanın çocuktan ödünç para alması, miras mukavelesi yapması gibi muamelelerde ana babanın temsil yetkisi sınırlandırılmıştır. Bu gibi muamelelerin geçerli olabilmesi için çocuğa kayyım tayin edilmesi ve hâkimin onayı gereklidir.⁴⁴ Bunun gibi ana baba yararına çocuğun üçüncü şahıslarla yaptığı muamelelerde de kayyımın iştiraki ve hâkimin onayı gereklidir.

Medenî Kanunumuza göre, 16 yaşını bitirmiş te olsa ana baba çocuğun reyini almakla yükümlü değildir.⁴⁵ Bununla beraber çocu-

(39) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 144.

(40) İNAN, age., s. 132.

(41) HEGNAUER, agkomm., Art. 279, Nr. 18; ÖZTAN, age., s. 416.

(42) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 144; İNAN, age., s. 133.

(43) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 144.

(44) TUOR/SCHNEIDER: Das Schchweizerische Zivilgesetzbuch, Zürich, 1975, s. 248; HEGNAUER, Kindesrecht, s. 144.

(45) TUOR/SCHNEIDER, s. 248.

ğün iyi yetiştirilmesi ve bağımsız hareket etmeye alıştırılması bakımından ana babanın çocuğu dinlemesi uygun olur.⁴⁶ Nitekim, yukarıda değinmiş olduğumuz gibi, bu hususu dikkate alan yeni İsviçre Medenî Kanunu ana babayı önemli işlemlerde temyiz yeteneğine sahip çocuğun reyini almakla yükümlü tutmuştur (Art. 301/II ZGB). Bunun için çocuğun 16 yaşını bitirmiş olması gerekmez.

Velâyet altındaki çocuk ehliyet bakımından vesayet altındaki kimse gibidir (MK. md. 269/I). Binaenaleyh temyiz yeteneğine sahip çocuk ana babasının rızası ile hukukî işlemler yapabilir (MK. md. 19, 394, 395). Bunun gibi çocuk ana babasının rızası ile aile dışında yaşıyorsa ve bir meslek ve sanatla uğraşıyorsa meslek ve sanatının gerektirdiği hukukî işlemleri tek başına yapabilir.⁴⁷ Çocuk tek başına ivazsız iktisaplarda bulunabileceği gibi, şahsa sıkı sıkıya bağlı hakları da kullanabilir (MK. md. 19/II). Ancak, çocuğun mahkeme kararı ile reşit kılınmasına, nişanlanmasına, evlenmesine, evlilik dışı çocuğun reşit olmayan baba tarafından tanınmasına, evlat edinilmesine ilişkin hukukî işlemlerde ana babanın rızası gereklidir.⁴⁸

Temyiz yeteneğine sahip çocuk haksız fiillerinden sorumludur (MK. md. 19/III).⁴⁹

b. Çocuk tarafından ana babanın temsili :

Temyiz yeteneğine sahip velâyet altındaki çocuk ana babasının rızası ile aile namına muamelede bulunabilir. Ancak bu muamelelerden çocuk kendisi mesul olmayıp, ana ve baba mallarını idare hususunda kabul ettikleri esasa göre borç altına girerler (MK. md. 270). Çocuğun aileyi temsil yetkisi, evli kadının evlilik birliğini temsil yetkisinde olduğu gibi (MK. md. 155) mutad günlük ihtiyaçların giderilmesi için yapılan muamelelerle sınırlıdır.⁵⁰ Örneğin çocuk iaşesini sağlamak amacıyla bazı muameleler yapabilir. Bu mutad muameleleri yaparken açıkça ana baba namına hareket etmek zorunda değildir. Şartlara göre çocuğun aile adına hareket ettiğinin anlaşılması yeterlidir.

(46) ÖZTAN, age., s. 416.

(47) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 145; SJZ 1977 141, Nr. 50.

(48) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 145.

(49) BGE 90 II 11, 102 II 367, 104 II 184.

(50) HEGNAUER, Kindesrecht, s. 145.